

Datça Konut Mimarlığı II

EGE MİMARLIK DERGİSİNİN 65. SAYISINDA YARIMADANIN EN KARAKTERİSTİK KONUT TİPİ OLAN TEK MEKANLI YAŞAMA BİRİMİ İNCELENMİŞTİ. BU MAKALEDE İSE TEK MEKANLI YAŞAMA BİRİMİNİN BASKIN MİMARİ ELEMANI OLAN BACALI OCAK ÜZERİNDEN KONUTUN İÇ MEKAN KURGUSU İNCELENMİŞTİR

Can Kaya, Emre Ergül

ÜSTTE Tek mekanlı yaşama biriminin en önemli elemanı ocak (Şekil 1)

SAĞ ÜSTTE Duvarla bütünleşik ocak (Şekil 2)

SAĞ ORTADA Bacanın içten görünüşü (Şekil 3)

SAĞ ALTTA Ocağın büyüklüğünü belirlemede esas alınan ölçüler (Şekil 4)

Datça Konut Mimarlığı araştırmasının Ege Mimarlık Dergisi'nin 65. sayısında yayımlanan ilk ayağında, yarımadanın en karakteristik konut tipi olan "tek mekanlı yaşama birimi" incelenmişti. Çalışmanın ikinci ayağı niteliğindeki bu makalede ise tek mekanlı yaşama biriminin baskın mimari elemanı olan bacalı ocak üzerinden konutun iç mekan kurgusu incelenmiştir. Tek mekanlı birimlerin en önemli elemanı hiç kuşkusuz, gündelik yaşantının çevresinde örgütlendiği ocaklardır. Bu nedenle fiziksel büyüklüğü ve mekanın boyutlarıyla kurduğu ilişki önemlidir (Şekil 1). Bu çalışma kapsamında ocaklar büyüklüklerine ve konumlarına göre olmak üzere iki ana gruba ayrılmıştır. Ancak bu sınıflandırmayı yapabilmek için, daha önce de bahsedildiği gibi Çeşme Mahallesi ve Yaka Köy'de bulunan toplam 52 adet konutun rölövelerini almak gerekmiştir. Bunların 35 adedi Çeşme Mahallesi'nden, 17 adedi ise Yaka Köyü'nden alınmıştır. İnceleme, rölövesi alınan binalarda bulunan toplam 82 adet ocağı kapsamaktadır.

Ocak, mekan içinde olduğu kadar günlük yaşam içinde de pek çok aktivitenin merkezi konumundaki bir elemandır. Bu açıdan da özellikle ev ile eşanlamlı olarak kullanılmaktadır ve yaşama mekanını tanımlayan en önemli eleman olduğu söylenebilir (Şekil 2).

Boyutlar ve Oranlar

Çalışma alanında, çoğunlukla mekanın kenarlarında ve duvarın orta ekseninde konumlanan ocaklarla karşılaşmıştır. Buna karşın bölgede çok az sayıda

olmakla birlikte köşelerde konumlanmış ocak örnekleri de vardır. Ocaklar iç cephede 10-15 cm. çıkıntı yapan kemerli bir ağıza sahiptir. Genelde kısa kenarda ve iki pencere arasında yer alırlar. Bunun dışında duvardaki tek pencerenin yanında veya penceresiz duvar üzerinde konumlanan örnekleri de mevcuttur. Bacalar genellikle dış cepheden 15-20 cm. kadar çıkma yapar ve çatıyı 60-90 cm. kadar geçerek sonlanır. İki pencere arasında yer alan ocaklar, dış cephede çıkıntı yapan bacalarıyla birlikte tek mekanlı yaşama birimine cephe karakteristiğini kazandırır. Baca hem iç hem de dış mekanda genişleyip daralmadan aynı hizada en üst noktaya kadar çıkar. Buna karşın ocağın içine bakan duvarları, ağız kısmından başlayarak bacanın en üst noktasına kadar daralır ve en üst noktada yaklaşık 35/35 cm. ölçüsünde bir baca ağızı oluşturur (Şekil 3). Ocağın büyüklüğü ile kastedilen, ocağın mekanın içine bakan ve duvardan çıkıntı yapmış olan cephesinin genişlik ve yükseklik ölçüsüdür (Şekil 4). 82 adet ocaktan 71 adedinin ölçüleri alınmış, diğer 11 adet ocağın bulunduğu evlerin iç mekanlarına girilemediği için genişlik ve yükseklikleri hakkında bilgi edinilememiştir¹.

Ocak ölçülerinin sınıflandırıldığı tabloda genişlik ve yükseklik açısından orta değer olarak kabul edilen ölçü aralığı 135-150 cm.'dir. Bu değer, ocakların büyüklük ve genişlik ölçülerinin en fazla oranda ölçüldüğü aralıktır². Her ocak, genişliğine ve yüksekliğine göre ayrı ayrı değerlendirilmeye alınmıştır. Her iki

değerde de ortalama ölçünün altında kalanlar “küçük ocaklar”, üzerine çıkanlar ise “büyük ocaklar” olarak nitelendirilmiştir. Ölçüleri 135-150 cm. aralığında kalanlar ise “orta büyüklükteki ocaklar” olarak adlandırılmıştır. Bu üç kategori içinde ele alındıktan sonra toplam içindeki oranları belirlenmiştir. Tablolarda “W” ocak genişliklerini, “H” ise yüksekliklerini göstermektedir (Tablo 1-2). Tablolar incelendiğinde, genişlikleri açısından, Küçük Ocak 16 adet ve %22,53 oranında, Orta Büyüklükte Ocak 39 adet ve %54,94 oranında, Büyük Ocak ise 16 adet ve %22,53 oranında olduğu görülmüştür. Yükseklikleri açısından ise, Küçük Ocak 28 adet ve %39,40 oranında, Orta Büyüklükte Ocak 36 adet ve %50,70 oranında, Büyük Ocak 7 Adet ve %9,90 oranındadır. Sonuç olarak standart bir ocak ölçüsünün olmadığı, aksine ocağın büyüklüğünün konumlandığı duvarın ve pencerelerin ölçüsüne göre ayarlandığı söylenebilir.

Konum

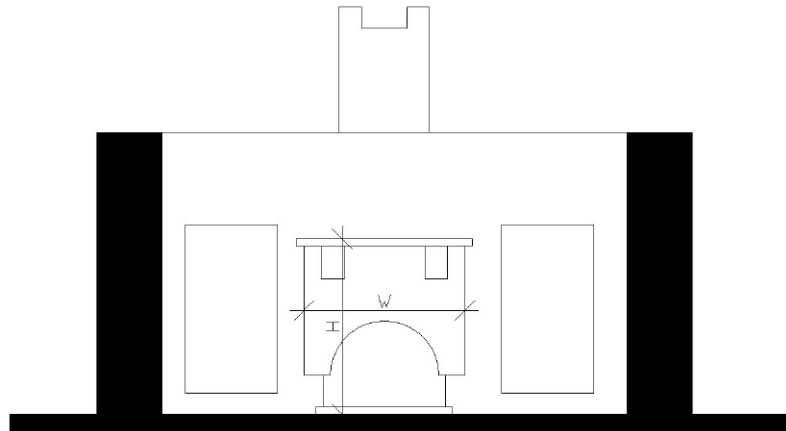
Ocağın konumu ile ilgili sınıflandırma, bu elemanın, mekanı oluşturan diğer mimari elemanlarla nasıl bir ilişki kurduğunu anlamak açısından önemlidir. Ocak büyüklükleri ile ilgili tabloda ölçüleri alınamadığı için yer verilememiş olan 11 adet ocak konum ile ilgili tablolara dahil edilmiştir (Şekil 5). Ana yaşama mekanı çoğunlukla iki alt mekandan oluşmaktadır. Birincisi, ocağın da yer aldığı oturma, yeme ve yatma eylemlerini barındıran ve hizmet edilen kısımdır. Diğeri ise ocağın karşısında, kısa kenarda bulunan dolap ve önündeki servis alanı ile tanımlanan ve hizmet eden kısımdır. Girişin konumu bu mekansal örgütlenmeyi belirlemesi açısından önemlidir. Servis ve yaşam alanı arasındaki fiziksel farklılaşmayı belirginleştirmek amacıyla kimi evlerde dolabın önü giriş kapısı genişliğinde sıkıştırılmış toprak iken, ocağın ve oturma alanı bulduğu alan kilimle kaplanmıştır. Bu kısım bazı örneklerde servis alanından 8-12 cm. yüksekliktedir ve ahşapla döşenmiştir. Mekan algılama yönünden girişin konumu oldukça önemlidir.

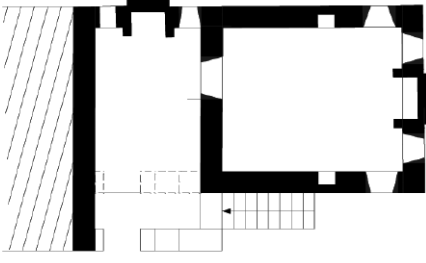
Girişe göre ocakların konumunu gösteren tablo incelendiğinde, girişin karşısında konumlanan ocaklar (D), 19

adet ve %23,17 oranında, girişten dolaylı olarak ulaşılan ocaklar (ID), 63 adet ve %76,83 oranındadır (Tablo 3-4). Örneklerin hiç birinde girişin bulunduğu duvarda veya bu duvara yakın konumlanmış ocak bulunmamaktadır. Sonuç olarak, endirekt ocak oranının fazla olmasından dolayı, yöre sakinlerinin ana yaşama birimlerini, servis ve yaşama alanı olarak ayırma eğiliminde oldukları söylenebilir. Bu özellik elbette ki, Osmanlı evi başodasının sekialtı-sekiüstü ayrımı ile ilişkilendirilebilir. Ancak bu çalışmada ilişkilendirmelerden çok mevcut durumun saptanması önemsenmiştir. Ocaklar plan düzenindeki yerine göre uzun ve kısa kenar üzerinde olmak üzere 2 grupta sınıflandırılmıştır. Genelde de kısa kenar ve iki pencere arasında konumlanmışlardır. Sınıflandırmada tek köşe ocak örneği olan Çeşme Mahallesi 23 numaralı evin “B” kodlu ocağı kısa kenarda konumlanan ocak grubuna dahil edilmiştir. Uzun kenar üzerinde konumlanan ocaklar “LW”, kısa kenarda konumlanan ocaklar ise “SW” olarak kısaltılmıştır. Ocakların plandaki konumuna göre sınıflandırıldığı tabloya göre, uzun kenarda konumlanan ocaklar, 15 adet ve %18,30 oranında, kısa kenarda konumlanan ocaklar ise 67 adet ve %81,70 oranındadır. Çıkan sonuca göre kısa kenarda konumlanan ocakların oranı oldukça fazladır. Bu

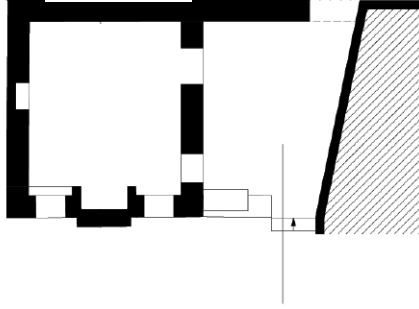
“OCAK, GÜNLÜK YAŞAM İÇİNDE PEK ÇOK AKTİVİTENİN MERKEZİ KONUMUNDAKİ BİR ELEMANDIR”

oran kısa kenarda ocak yapmanın genel bir tercih olduğunu düşündürmektedir. Uzun kenarda konumlanan ocakların bulunduğu evler Çeşme Mahallesi'nde 2, 4, 7, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 19, 26, 29 ve 33 numaralı evlerdir. Yaka Köyü'nde ise tek örneğe 3 ana birimden oluşmuş 2 numaralı evin bir hanesinde rastlanmıştır.

Örneklerin incelenmesine Çeşme Mahallesi 2 numaralı ev ile başlanacak olursa, ocağın kısa kenarda konumlanamayışı, muhtemelen evin bulunduğu arazinin eğiminden kaynaklanmaktadır. Bu evde ocak yapılabilecek uygun tek duvar güneydoğu yönüne cephe veren uzun kenardır. Diğer duvarların büyük kısmı eğimden dolayı toprak altındadır. Çeşme Mahallesi 4 numaralı evde "B" ile kodlanmış ocağın bulunduğu mekanın kısa kenarı oldukça dardır. Bu mekanda yer alan ocağın kısa kenara yapılması durumunda her iki yanında yeterli alan kalmayacaktır. Olasılıkla bundan dolayı, ocak uzun kenarda inşa edilmiştir. Çeşme Mahallesi 7 (Mehmet Bilgili Evi) ve 33 (Ağa Evi) numaralı evlerin ocak büyüklükleri ve ocak yapım sistemleri, diğer evlerdeki ocaklarla aynıdır. Fakat bu konutlar plan ve cephe tipolojisi açısından

Ocakların konumu (Şekil 5)

Tablo 1 OCAK BÜYÜKLÜKLERİ (ÇEŞME MAHALLESİ)

NO	HOUSE PLANS OF ÇEŞME DISTRICT	W (cm)	H (cm)	NO	HOUSE PLANS OF ÇEŞME DISTRICT	W (cm)	H (cm)
1		A 122	132	10		156	134
		B 144	154				
2		123	130	11		150	103
3		---	---	12		121	130
4		A 140	145	13		113	130
		B 143	140				
5		A 150	147	14		136	125
		B ---	---				
6		A 122	132	15		171	142
		B 151	130				
7		161	148	16		---	---
8		A 132	122	17		---	---
		B 135	140				
9		A 140	120	18		146	135
		B 146	130				

Tablo 2 OCAK BÜYÜKLÜKLERİ (YAKA KÖYÜ)

NO	HOUSE PLANS OF YAKA VILLAGE	W (cm)	H (cm)	NO	HOUSE PLANS OF YAKA VILLAGE	W (cm)	H (cm)
1		156	135	10		A 118	130
						B 140	138
2		A 130	132	11		A 130	135
		B 145	145			B 142	143
3		A 160	120	12		131	180
		B 143	142				
4		140	160	13		155	150
5		A 151	158	14		138	140
		B 136	143				
		C 137	167				
6		A 119	126	15		142	150
		B 136	132				
7		A 126	130	16		146	146
		B 130	130				
8		---	---	17		A 121	138
						B 143	163
						C 147	115
9		A 163	144				
		B 187	160				

Tablo 3 GİRİŞ GÖRE OCAKLARIN KONUMU (ÇEŞME MAHALLESİ)

NO	HOUSE PLANS OF CESME DISTRICT	D	ID	NO	HOUSE PLANS OF CESME DISTRICT	D	ID
1		A	✓	10			✓
2		B	✓	11			✓
3				12			✓
4		A	✓	13			✓
5		B	✓	14			✓
6		A	✓	15			✓
7		B	✓	16		A	✓
8		A	✓	17		B	✓
9		B	✓	18			✓
19			✓	28		A	✓
20			✓	29		B	✓
21			✓	30		A	✓
22		A	✓	31		A	✓
23		B	✓	32		B	✓
24		C	✓	33		A	✓
25		A	✓	34		B	✓
26		B	✓	35		C	✓
27			✓				

Tablo 4 GİRİŞ GÖRE OCAKLARIN KONUMU (YAKA KÖYÜ)

NO	HOUSE PLANS OF YAKA VILLAGE	D	ID	NO	HOUSE PLANS OF YAKA VILLAGE	D	ID
1			✓	10		A	✓
2		A	✓	11		B	✓
3		B	✓	12		A	✓
4		C	✓	13		B	✓
5		A	✓	14		A	✓
6		B	✓	15		B	✓
7		C	✓	16		A	✓
8		B	✓	17		B	✓
9		A	✓	18		C	✓

bölgedeki konut tiplerinden farklı olduğu için sınıflandırmada açısından anlamlı değildir. Çeşme Mahallesi 8, 9, 10, 15, 19 numaralı örneklerin uzun kenarda konumlanan ocakları incelendiğinde ise bu yapıların tümünün kısa kenarlarına bitişik başka yapılar olduğu görülür. Belki de bu nedenle bu kenara ocak yapılması mümkün olmamıştır. Sadece 8 numaralı evin vaziyet planı incelendiğinde uzun kenarda bulunan ocağın arkasında bitişik bir yapı olduğu görülür. Fakat bu yapının sonradan yapıldığı anlaşılmıştır. 16 numaralı evde ise tabloda "C" olarak kodlanmış ocağın bulunduğu mekanın çok sağlıklı bir ayırım yapılamamış olsa da, yerinde yapılan gözlemler sonucunda aslında "A" olarak kodlanmış ocağın bulunduğu mekanın bir parçası olduğu düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında ocak kısa kenarda konumlanmış bir ocaktır. Ayrıca tabloda "B" olarak kodlanmış olan ocağın bulunduğu mekanın iki kenar ölçüsü birbirine oldukça yakındır. Bu ocağın arkasına yapılmış olan bölüm sonradan eklenmiştir. Çeşme Mahallesi 14 numaralı evde ise uzun kenarda konumlanan ocağın bulunduğu mekanın diğer duvarları 281 cm. ve 277 cm.'dir. Oldukça kısa sayılabilecek bu ölçülere sahip duvarlarda konumlanan ocağın her iki yanına pencere de

açılacağı düşünülürse bu ölçülerin yeterli olmayacağı açıktır. Ayrıca bu mekanın giriş öncesi mekanı ile arasında bulunan duvarın sonradan yapılmış olduğunu düşündüren izler vardır. Rölöve ve fotoğraflar incelendiğinde giriş öncesi mekanın kapısının tek mekanlı konutun asıl giriş kapısı olduğu varsayılabilir. Ayrıca, 164 cm. genişliğindeki kısa duvarın uzunluğu, 281 cm. uzunluğundaki ana birimin kısa kenarı ile toplanırsa, her iki mekanı ayıran duvarın kalınlığı ile beraber toplam uzunluk yaklaşık 495 cm.'dir. Böylece bu mekan 495 / 354 cm. ebatlarında ve bir ana birim için ideale yakın ölçülere sahip bir mekan olacaktır. Bu da iki mekanı ayıran duvarın sonradan yapılmış olması ihtimalini güçlendirmektedir. Çeşme Mahallesi 26 numaralı örnek ile ilgili öngöründe bulunmak ise çok daha zordur. Rölöve ve fotoğraflar, tek mekan gibi algılanan bu birimin, yıkılmış duvar izinden de anlaşılacağı üzere iki mekandan oluştuğunu göstermektedir. "A" ile kodlanmış zemin katta yer alan ocak, olasılıkla önceden hanay bölümünde bulunan ve servis işlevi gören bir ocak idi. Yöre sakinleri zorunda kalmadıkları sürece uzun kenar üzerine ocak yapmamışlardır. Evlerin genelde geniş araziler içinde konumlandığı, dağınık bir yapılaşmaya

**“YÖRE SAKINLERİ
ZORUNDA
KALMADIKLARI
SÜRECE MEKANIN
UZUN KENARI
ÜZERİNE OCAK
YAPMAMIŞLARDIR”**

sahip ve bitişik nizam pek fazla yapının bulunmadığı Yaka Köyü'nde uzun kenar üzerinde yalnızca 1 adet örnek vardır. Bu örnek de bitişik nizamda yapılmış bir eve aittir. Öyle görünüyor ki, kısa kenar üzerinde ve yanına iki pencere açılmış bacalı ocak inşa etmek genel bir tercihtir.

yapılmış olduğu da tahmin edilebilir. Ocak ve pencere ilişkisinin durumu, kısa kenarda inşa edilen ocaklar gibi, yöre sakinlerinin tercihlerini anlatabilir.

Tablolarda iki pencere arasında yer alan ocaklar "2W" kısaltması, tek pencere yanında yer alan ocaklar "1W" kısaltması, yanında pencere

yapmak gibi bir eğilime sahip olduklarını göstermez. Bu nedenle, yanında tek pencere olan veya pencere bulunmayan ocak örnekleri de detaylı olarak incelenecektir.

Çeşme Mahallesi'nde 4, 6, 8, 17, 19, 20, 22, 23, numaralı örnekler, Yaka Köyü'nde ise 3, 6, 8, 11, 12 numaralı evlerin ocakları tek pencere yanında konumlanmıştır. Bunlardan Çeşme Mahallesi'nde bulunan 19, 20, 23 numaralı evler ve Yaka Köyü'nden 3 ve 12 numaralı ev dışındakilerin hepsi servis hizmeti veren mekanlar içinde konumlanan ocaklardır. Çeşme Mahallesi'nden 20 numaralı evin zemin katında konumlanan ocağın servis amaçlı kullanılıp kullanılmadığı hakkında net bir bilgi edinilememiştir. Bunun yanında Çeşme Mahallesi 23 numaralı evin, "B" harfi ile kodlanan köşe ocağı sonradan yapılmıştır ve bir yanında da bir niş bulunmaktadır. Yaka Köyü'nde ise 3 numaralı evin, "A" ile kodlanmış mekanının yaşama amaçlı mı, yoksa servis amaçlı mı kullanıldığı çok net olarak anlaşılamamıştır. Çeşme Mahallesi'nden 19 numaralı evde ve Yaka Köyü 12 numaralı evde konumlanan ocaklar tek mekanlı

“KISA KENARDA KONUMLANAN İKİ PENCERE VE BU PENCERELER ARASINDA YER ALAN BACA, ÇALIŞMA BÖLGESİNDEKİ GELENEKSEL KONUTLARIN CEPHE KARAKTERİSTİĞİDİR”

Ocak-Pencere İlişkisi

Ocağın pencerelerle ilişkisi önemlidir. Hemen hemen tümü kısa kenarda konumlanan ocağın her iki yanında veya kimi zaman bir yanında pencere bulunur (Şekil 6). Yanında pencere bulunan ocakların orantılarına bakarak ve bunu ocağın yanında tek pencere olan ya da pencere bulunmayan örneklerin sayısı ile karşılaştırarak bir sonuç çıkarılabilir. Ayrıca ocağın yanında pencere bulunmayan örneklerin hangi koşullar altında

bulunmayan ocaklar ise "NW" kısaltması altında gruplanmıştır (Tablo 5-6).

Buna göre, iki pencere arasında konumlanan ocaklar 55 adet ve %67,07 oranında, tek pencere yanında konumlanan ocaklar 13 adet ve %15,86 oranında, yanında pencere bulunmayan ocaklar ise 14 adet ve %17,07 oranındadır. İki pencere arasında yer alan ocaklar yüksek bir orana sahiptir. Ancak bu oran tek başına yöre sakinlerinin ocak yanında pencere

Tablo 5 PENCEREYE GÖRE OCAKLARIN KONUMU (ÇEŞME MAHALLESİ)

NO	HOUSE PLANS OF ÇEŞME DISTRICT	2W	1W	NW	NO	HOUSE PLANS OF ÇEŞME DISTRICT	2W	1W	NW
1		A	✓		10			✓	
2			✓		11			✓	
3					12			✓	
4		A	✓		13			✓	
5		B	✓		14			✓	
6		A	✓		15			✓	
7				✓	16		A	✓	
8		A	✓		17		A	✓	
9		B	✓		18			✓	

Tablo 6 PENCEREYE GÖRE OCAKLARIN KONUMU (YAKA KÖYÜ)

NO	HOUSE PLANS OF YAKA VILLAGE	2W	1W	NW	NO	HOUSE PLANS OF YAKA VILLAGE	2W	1W	NW
1			✓		10		A	✓	
2		A	✓		11		A	✓	
3		A	✓		12			✓	
4			✓		13			✓	
5		A	✓		14			✓	
6		A	✓		15			✓	
7		A	✓		16			✓	
8		A	✓		17		A	✓	
9		B	✓						

Pencere ve ocak ilişkileri (Şekil 6)

yaşama birimlerinde yer alan ocaklardır. Ve bu ocakların her ikisinde de bir tarafta niş ve diğer tarafta bir pencere vardır. Çeşme mahallesi 6, 8, 22 ve Yaka Köy 6 numaralı evlerin servis mekanlarında konumlanan ocakların tümünün yanında bir niş ve bir pencere vardır. Çeşme Mahallesi 4 numaralı evin servis mekanında konumlanan ve “B” harfiyle kodlanmış ocağın ise bir yanında pencere diğer yanında lavabo olarak kullanılan bir bölüm bulunmaktadır. Çeşme Mahallesi 9, 23, 28 numaralı ve Yaka Köyü 5, 7, 9, 10, 17 numaralı evlerde ocakların yanında pencere bulunmamaktadır. Bunlardan, yanında pencere olmayan ocakların bulunduğu mekanlar, Yaka Köyü 9 numaralı ev hariç, servis amaçlı kullanılan mekanlardır. Çeşme Mahallesi 9 numaralı evin servis mekanında bulunan “A” kodlu ocağın tek tarafında niş vardır. 23 ve 28 nolu evlerin “A” kodlu ocaklarının her iki tarafında da niş vardır. Bunlar dışında kalan Yaka Köyü 7, 9, 10 numaralı evlerin servis mekanlarındaki ocakların her iki tarafındaki nişlerin boyutları 30/30 cm.’dir. Yaka Köyü 17 numaralı evde bulunan “A” kodlu servis mekanında konumlanan ocağın konumlandığı duvar 207 cm. olarak ölçülmüştür. Bu boyut ocağın yanına niş açılabilmesine olanak vermemiş olmalıdır.

Çeşme Mahallesi 10 ve 29 numaralı konut örneklerinde de görüldüğü gibi,

ocak uzun kenarda konumlanmış olsa bile yanına iki pencere açılma kuralı uygulanmaktadır. Bununla birlikte, Çeşme Mahallesi 19 ve Yaka Köyü 12 numaralı örneklerde olduğu gibi ocağın yanında bir niş ve bir pencere olmak üzere her iki yanda mutlaka iki adet boşluk yaratma eğilimi olduğu gözlemlenmiştir. Ana birim içinde yer alan ocaklar göz önüne alındığında, Çeşme Mahallesi 19 ve Yaka Köyü 12 numaralı evler dışında tek mekanlı yaşam biriminde bulunan ocakların tümünün iki yanında pencere konumlanmaktadır. Eğer ocaklar servis amaçlı olarak kullanılan mekanlarda yer alıyorsa, bu ocakların yanında pencere olması beklenen bölümlerin, genelde pencere oranına yakın veya daha küçük ölçülerde bir veya iki adet niş yapılarak değerlendirildiği görülmüştür.

Son Söz

Çalışma bölgesinde yerleşim dokusunu oluşturan ana birimler, servis ve yaşama alanı olarak iki bölüme ayrılmıştır. Sedirler, nişler ve pencerelerin bulunduğu ocağın önündeki alan yaşama alanı olarak, ocağın tam karşısındaki yüklük ve kimi zaman hamamlığı barındıran bölüm ise servis alanı olarak tanımlanabilir. Kimi evlerde bu iki bölüm kot farkı veya farklı döşeme malzemeleri ile ayrılmıştır. Ocaklara büyüklük açısından bakıldığında, 135-150 cm. aralığı hem

genişlik hem de yükseklik açısından normal olarak kabul edilmiştir. Ocakların, yüksekliğine göre %50, 70’i bu kategoridedir. Ana birimlerin ortalama yüksekliği 270-300 cm. arasındadır. Bu açıdan, Ana birimin genel tavan yüksekliği ile ocak yüksekliği arasında yaklaşık 1/2’lik bir orantı vardır. Çalışma bölgesindeki geleneksel konutlara cephe karakteristiğini, kısa kenarda konumlanan iki pencere ve bu pencereler arasında yer alan baca vermektedir. Karakteristik cephe görünümünü oluşturan pencere ve ocağın kısa kenarda konumlanması ise genel bir eğilimdir. □

Can Kaya, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Doktora Öğrencisi

Y. Doç. Dr. Emre Ergül, İzmir Ekonomi Üniversitesi Öğretim Üyesi

1. Çeşme Mahallesi’nden 16 ve 25 numaralı evlere, 20 numaralı evin alt katına, 17 ve 5 numaralı evlere ve Yaka Köy 2 numaralı evin ikincil mekanlarına girilemediği için bu evler içinde yer alan ocakların ölçüleri alınamamıştır. Bunun yanında Çeşme Mahallesi’ndeki 3 nolu (ahır) ve 34 nolu (okul) binaların ocakları yoktur. Yaka Köyü’nde ise yalnızca 8 numaralı evin içine girilemediğinden ocak ölçüleri ilgili tabloda belirtilememiştir.
2. Genişlikleri açısından %54,94 ve yükseklikleri açısından %50,70 oranında ocak 135-150 cm. aralığında ölçülmüştür.